

ΜΙΧΑΛΗ ΧΡ. ΓΚΛΕΖΑΚΟΥ
M.A. in Finance-Exeter Univ.

Η ΕΝΟΠΙΟΗΣΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΔΑΝΕΙΣΤΡΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

1. Εισαγωγή

Ένα αρκετά συνηθισμένο φαινόμενο στην οικονομική ζωή είναι η συγκέντρωση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων¹ κάτω από τον έλεγχο μιας ομάδας επιχειρηματιών ή ενός μόνο επιχειρηματία. Λέμε ότι ελέγχουμε μία επιχείρηση «Ε» στις επόμενες περιπτώσεις:

- (α) Όταν κατέχουμε την απόλυτη πλειοψηφία² των μετοχών της «Ε»
- (β) Όταν ελέγχουμε μια άλλη επιχείρηση π.χ. τη «Ζ» η οποία κατέχει την απόλυτη πλειοψηφία των μετοχών της «Ε»³
- (γ) Όταν κατέχουμε μικρότερη από την απόλυτη πλειοψηφία της «Ε»⁴, αλλά υπάρχει τέτοια διασπορά των μετοχών της που μπορούμε να υπερισχύσουμε στους άλλους μέτοχους.

Η δεύτερη από τις πιο πάνω περιπτώσεις είναι βέβαια και η συνθετότερη. Πραγματικά, μπορούμε να φτάσουμε στον έλεγχο της «Ζ» (και από αυτή στην «Ε») από πολλούς δρόμους. Π.χ.:

- Άμεσος έλεγχος της «Ζ»
- Έλεγχος της «Η» η οποία ελέγχει τη «Ζ»
- Έλεγχος των «Κ», «Λ» κλπ. που μαζί ελέγχουν τη «Ζ» κλπ. κλπ.

Θα πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι είναι δυνατό να μετέχει μια επιχείρηση (Α) στο κεφάλαιο άλλης (Β) και ταυτόχρονα ένα μέρος του δικού της κεφαλαίου (της Α) να κατέχεται από την άλλη (Β).

Οι επιχειρήσεις που ανήκουν, με τους τρόπους αυτούς, στον ίδιο φορέα είναι γνωστές σαν «συγκρότημα» ή «όμιλος» επιχειρήσεων:

Πολύ εύκολα καταλαβαίνει κανείς ότι αυτή η «σύζευξη» επί μέρους

1. Κυρίως Α.Ε. και Ε.Π.Ε.

2. Απόλυτη πλειοψηφία=οι κατεχόμενες μετοχές έχουν δικαίωμα ψήφου που συνολικά καλύπτει ποσοστό > 50% των ψήφων όλων των μετοχών της εταιρίας.

3. Αντί για μια επιχείρηση («Ζ») θα μπορούσαν να είναι πολλές (π.χ. «Ζ1» «Ζ2» ...) που μαζί ελέγχουν την «Ε».

4. Π.χ. 45%.

επιχειρήσεων έχει συνίπειες για την οικονομική κατάστασή τους τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

Πιο συγκεκριμένα, η ευημερία ή ο μαρασμός μιας επιχείρησης από το συγκρότημα οπωσδήποτε δεν αφήνει ανεπηρέαστες τις άλλες που έχουν «συζευθεί» μαζί της.

Σαν επακόλουθο επομένως, αυτής της διαπίστωσης, έρχεται το ενδιαφέρον της (δανειστριάς) τράπεζας να γνωρίζει την οικονομική κατάσταση όχι μόνο της δανειοδοτούμενης⁵ επιχείρησης αλλά και του συγκροτήματος στο οποίο ανήκει.

2. Έλεγχος της οικονομικής κατάστασης όμιλου επιχειρήσεων

Ένας τρόπος για να διαπιστώσουμε το πόσο καλή ή κακή είναι η οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης είναι να αναλύσουμε τα δεδομένα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων της, καταλήγοντας σε κάποιους δείκτες ή κάποια ποσά που μας πληροφορούν μεταξύ άλλων για:

- τη δομή του ενεργητικού και παθητικού της
- τη σχέση ανάμεσα στο ύψος των απαιτήσεων και στο ύψος των υποχρεώσεών της
- τις πηγές και χρήσεις των κεφαλαίων της
- τις αντιστοιχίες λήξεων απαιτήσεων και υποχρεώσεών της
- τη δανειακή επιβάρυνσή της
- την αποδοτικότητά της
- τη σχέση των διαφόρων κατηγοριών εξόδων της με τα έσοδά της
- τη σχέση των εσόδων και εξόδων με τον κύκλο εργασιών της
- το μικτό περιθώριο κέρδους που έχει κλπ. κλπ.

Με άλλα λόγια εφαρμόζουμε τις διάφορες τεχνικές ανάλυσης των οικονομικών δεδομένων μιας επιχείρησης.

Όταν πρόκειται για επιχείρηση που δεν ανήκει σε κάποιο συγκρότημα (ή όμιλο) αρκεί να συγκεντρώσουμε τα απαραίτητα στοιχεία της και να τα αναλύσουμε.

Αν όμως η επιχείρηση ελεγχεί⁶ άλλες ή ελέγχεται⁶ από άλλες, τότε τα δικά της μόνο στοιχεία δεν αρκούν για να μας οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα. Είναι απλό να καταλάβουμε το γιατί: όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη παράγραφο, αν η εξεταζόμενη επιχείρηση είναι σε καλή κατά-

5. Η δανειοδοτημένης.

6. Έμμεσα ή άμεσα.

σταση ενώ μία άλλη επιχείρηση του όμιλου δοκιμάζεται σκληρά, είναι πολύ πιθανό ότι ένα μέρος του πλούτου της πρώτης θα κατευθυνθεί προς τη δεύτερη για να βοηθηθεί α τή να ξεπεράσει την κρίση. Το αντίστροφο είναι επίσης δυνατό να συμβεί.

Αυτό λοιπόν που μας χρειάζεται είναι να αναλύσουμε τα οικονομικά στοιχεία όλων των επιχειρήσεων του όμιλου, αντιμετωπίζοντά τες σαν μία νιαία επιχείρηση. Με άλλα λόγια, μας διευκολύνει τεράστια να ενοποιήσουμε όλους τους ισολογισμούς σε ένα, και όλες τις καταστάσεις αποτελεσμάτων σε μία μόνο.

Η τεχνική αυτών των ενοποιήσεων είναι γνωστή σαν «ενοποίηση ισολογισμών» ή «ενοποίηση οικονομικών καταστάσεων» (consolidated statements).

3. Μεθοδολογία ενοποίησης οικονομικών καταστάσεων»

3.1. Εισαγωγή

Κατά την ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων δεν ακολουθείται μία μόνη μεθοδολογία, όπως π.χ. συμβαίνει με τη λογιστική καταχώρηση των οικονομικών γεγονότων.

Υπάρχουν διάφορες απόψεις για το πώς θα πρέπει να χειριστούμε ορισμένα μεγέθη, π.χ. τις χρεαπαιτήσεις μεταξύ των εταιριών του όμιλου ή το αποτέλεσμα που πραγματοποιείται από τις μεταξύ τους συναλλαγές. Επίσης, ανάλογα με το στόχο της ενοποίησης μας ενδιαφέρει ή όχι ο διαχωρισμός και η ανάλυση ορισμένων μεγεθών, όπως π.χ. τα δικαιώματα της μειοψηφίας κλπ.

Εδώ, η οπτική μας γωνία είναι δοσμένη: βλέπουμε τον όμιλο από την πλευρά της τράπεζας, δηλαδή εξετάζουμε κατά πόσο η σημερινή κατάστασή του και οι προοπτικές του θα επιδράσουν στην ικανότητα της δανειοδοτούμενης (ή δανειοδοτημένης) επιχείρησης να είναι συνεπής στις πληρωμές της. Τηρώντας λοιπόν τις βασικές αρχές της λογιστικής, θα διαλέξουμε την απλούστερη ανάλυση που θα μας εξασφαλίζει τη δυνατότητα να παράγουμε τις πληροφορίες που θέλουμε.

3.2. Η βασική ιδέα της ενοποίησης

Το ότι αντιμετωπίζουμε ένα όμιλο επιχειρήσεων σαν μια επιχείρηση, σημαίνει ότι πιστεύουμε πως οι επί μέρους αυτές επιχειρήσεις αλληλοβοηθούνται και επομένως σημασία έχει η συνολική τους οικονομική κατάσταση. Έτσι, θεωρώντας τες σαν μία ενότητα συμφερόντων, δεν ενδιαφερόμαστε

για τις μεταξύ τους δσοσληψίες αλλά μόνο για τις σχέσεις τους με τρίτους (τους έξω από τον όμιλο ευρισκόμενους).

Κατά συνέπεια, πριν ενοποιήσουμε τις οικονομικές καταστάσεις τους θα πρέπει να αφαιρέσουμε από αυτές τα στοιχεία εκείνα που αναφέρονται σε εσωτερικές τους σχέσεις ή που έχουν προκύψει από εσωτερικές τους σχέσεις.

Αυτή είναι και η βασική ιδέα της ενοποίησης: συντάσσουμε τον ενοποιημένο ισολογισμό και τα ενοποιημένα αποτελέσματα θεωρώντας τον όμιλο των επιχειρήσεων σαν μία επιχείρηση και επομένως αναγνωρίζοντας μόνο τις χρεαπαιτήσεις με τρίτους και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από συναλλαγές με τρίτους

3.3. Η συγκεκριμένη τεχνική της ενοποίησης

3.3.1. Συμμετοχές

Ο λογαριασμός «Συμμετοχές» μιας επιχείρησης δείχνει το κόστος της συμμετοχής της σε άλλη ή άλλες επιχειρήσεις. Αντίστοιχα η ελεγχόμενη επιχείρηση περιλαμβάνει στο λογαριασμό «Κεφάλαιο» την ονομαστική αξία των μετοχών της που κατέχει η ελέγχουσα.

Επίσης, τα αποθεματικά και οι ζημίες της ελεγχόμενης ανήκουν στους μετόχους της. Έτσι, κατά την ενοποίηση, υπολογίζουμε το μέρος της καθαρής περιουσίας της (Κ.Π.) που ανήκει στην ελέγχουσα και το συμφηφίζουμε με τις «Συμμετοχές» εκείνης. Το υπόλοιπο μέρος της Κ.Π. ανήκει στη μειοψηφία και ξεχωρίζεται σε ειδικό λογαριασμό («Δικαιώματα μειοψηφίας»).

Παράδειγμα⁷: Η Α.Ε. Κ είχε αγοράσει το 75% των μετοχών της Α.Ε. Ε αντί 30 εκ. δρχ. Η Ε έχει κεφάλαιο (ΜΚ) 40 εκ. δρχ. και αποθεματικά 12 εκ. δρχ.

Κατά την ενοποίηση θα γίνει η καταχώρηση:

ΜΚ (της Ε)	Αποθεματικά (Ε)
30	3 12
10	
Συμμετοχές (Κ)	Δικαιώματα μειοψηφίας
30	10
30	3

7. Στην «κίνηση» των λογαριασμών σημειώνεται με έντονους αριθμούς το νέο ποσό που κάθε φορά καταγράφεται στη χρέωση ή την πίστωση.

Δηλαδή, στον φνοποιημένο ισολογισμό θα αναφέρονται $12 - 3 = 9$ εκ. δρχ. από τα αποθεματικά της Ε και 13 εκ. δρχ. σαν δικαιώματα μειοψηφίας.

Αν η Κ είχε αγοράσει τις ίδιες μετοχές αντί 42,5 εκ. δρχ. θα είχαμε:

MK (της Ε)	Αποθεματικά (Ε)	Συμμετοχές (Κ)
30	9	42,5
10	3	30
40	12	9
<u>30</u>	<u>3</u>	<u>3,5</u>
Δικαιώματα μειοψηφίας	Ζημιες διάφορες	
10	3	3,5
3		

3.3.2. Εσωτερικές χρεापαιτήσεις

Στην περίπτωση που μία επιχείρηση του όμιλου οφείλει στην άλλη ένα ποσό, το ποσό αυτό θα φαίνεται στις υποχρεώσεις της αλλά ταυτόχρονα και στις απαιτήσεις της άλλης.

Απαλείφοντάς το από τα βιβλία και των δύο επιχειρήσεων δεν χαλάμε τη λογιστική ισορροπία των λογαριασμών του όμιλου.

Π α ρ ά δ ε ι γ μ α: Η Α.Ε. Α ελέγχει την ΕΠΕ Μ. Η Μ οφείλει στη Α (που είναι και προμηθευτής της) 12 εκ. δρχ. σε ανοιχτό λογαριασμό. Τακτοποίηση:

Προμηθευτές (βιβλία της Μ)	Πελάτες (βιβλία της Α)
12	12

3.3.3. Εσωτερικά αποτελέσματα

(α) Αν κάποιο έσοδο της μιας εταιρίας προέρχεται από άλλη του όμιλου, πρέπει να ακυρωθεί. Αντίστοιχα θα πρέπει να ακυρωθεί το έξοδο της άλλης.

Π α ρ ά δ ε ι γ μ α: Οι εταιρίες Χ και Ψ ανήκουν στον ίδιο όμιλο. Η Χ δείχνει στο λογαριασμό της «έσοδα από μεσιτείες» ποσό 2 εκ. δρχ. που προέρχεται από την Ψ. Αντίστοιχα, η Ψ δείχνει τη σχετική δαπάνη της στο λογαριασμό της «Διάφορα έξοδα». Τακτοποίηση:

Έσοδα από μεσιτείες (Χ)	Διάφορα έξοδα (Ψ)
2	2

(β) Αν πρόκειται για κέρδη που πραγματοποιεί μια επιχείρηση του όμιλου από την πώληση εμπορευμάτων ή υλικών σε άλλη, παρατηρούμε τα εξής:

α.1. Εφόσον τα αγορασθέντα είδη πωλήθηκαν σε τρίτους, εξαλείφεται αυτόματα το εσωτερικό αποτέλεσμα, γιατί φαίνεται σαν κέρδος της εταιρίας που τα πουλά και αντίστοιχα σαν κόστος πωληθέντων της εταιρίας που τα αγοράζει και τα προωθεί σε τρίτους (όπως έχουν ή μετά από επεξεργασία).

β.2. Για το μέρος (όμως) των αγαθών που έμειναν σαν απόθεμα, θα πρέπει να γίνει εξαίρεση του εσωτερικού κέρδους που περιέχεται στο απόθεμα αυτό.

Π α ρ ά δ ε ι γ μ α: Οι εταιρίες E1 και E2 ανήκουν στον ίδιο όμιλο.

Η E1 πούλησε εμπορεύματα στην E2 συνολικής αξίας 8 εκ. δρχ. Το 80% της αξίας αυτής αποτελούσε κόστος για την E1 και το 20% κέρδος. Η E2 πούλησε τα 3/4 των εμπορευμάτων αυτών αντί 7 εκ. δρχ. Τα υπόλοιπα έμειναν σαν απόθεμα.

Παρατηρούμε ότι στον όμιλο «μπήκαν» εμπορεύματα κόστους $80\% \times 8 \text{ εκ.} = 6,4 \text{ εκ.}$ (αγορές της E1) και «βγήκαν» εμπορεύματα κόστους $6,4 \text{ εκ.} \times 3/4 = 4,8 \text{ εκ.}$ δρχ. (πωλήσεις της E2). Για τις πωλήσεις αυτές εισπράχτηκαν 7 εκ. δρχ. (πωλήσεις της E2). Άρα το κέρδος του όμιλου ήταν $(7 - 4,8) \text{ εκ. δρχ.} = 2,2 \text{ εκ. δρχ.}$

Οι E1 και E2 δείχνουν ξεχωρισμένα τα εξής:

<i>Κόστος πωληθέντων E1</i>	<i>Πωλήσεις E1</i>	<i>Μικτό κέρδος E1</i>
6,4	8	1,6
<i>Κόστος πωληθέντων E2</i>	<i>Πωλήσεις E2</i>	<i>Μικτό κέρδος E2</i>
6 ($8 \times 3/4$)	7	1,0

Δηλαδή, συνολικά $(1,6 + 1,0) \text{ εκ. δρχ.} = 2,6 \text{ εκ. δρχ.}$ μικτά κέρδη.

Όμως στα αποθέματα της E2 περιλαμβάνεται κέρδος 20% της E1. Έτσι, αν αφαιρεθεί αυτό το κέρδος: $(8 - 6) \text{ εκ.} \times 20\% = 0,4 \text{ εκ. δρχ.}$, καταλήγουμε στο πραγματικό κέρδος του όμιλου, δηλαδή $(2,6 - 0,4) \text{ εκ. δρχ.} = 2,2 \text{ εκ. δρχ.}$

3.3.4. Αναμόρφωση τελικών αποτελεσμάτων

Αφού γίνουν όλες οι τακτοποιήσεις που αναφέρουμε στις παραγράφους

3.3.1, 3.3.2 και 3.3.3, θα είμαστε σε θέση να καταρτίσουμε τα ενοποιημένα αποτελέσματα του όμιλου και στη συνέχεια τον ενοποιημένο ισολογισμό.

Δοθέντος ότι από πλευράς δανειστών, ενδιαφερόμαστε για την πραγματική μεταβολή του πλούτου του όμιλου στη συγκεκριμένη χρήση, θα πρέπει να καταχωρήσουμε στις ζημιές τις ενδεχόμενες εκροές για φόρους και μερίσματα μειοψηφίας των μεμονωμένων εταιριών αν ο όμιλος συνολικά είχε ζημία.

Αν όμως το αποτέλεσμα του όμιλου είναι θετικό, τότε αφαιρούμε από αυτό τις επί μέρους εκροές για φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας και θεωρούμε τη διαφορά σαν καθαρό κέρδος.

3.3.5. Προετοιμασία της ενοποίησης

Πριν αρχίσουμε να εφαρμόζουμε όσα αναλύονται πιο πάνω για την ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, χρειάζεται κάποια προετοιμασία που αναφέρεται:

- στην προετοιμασία των ήδη διαθέσιμων στοιχείων.
- στην αναζήτηση και άλλων απαιτούμενων στοιχείων.

Αναλυτικότερα, τα «βήματα» της προετοιμασίας αυτής αναφέρονται στη συνέχεια:

Βήμα 1ο: Αναδιαρθρώνουμε τους ισολογισμούς και τις καταστάσεις αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων ώστε να έχουν κατά το δυνατό την ίδια δομή από πλευράς ονοματολογίας λογαριασμών και βαθμού ανάλυσης.

Βήμα 2ο: Συγκεντρώνουμε τα στοιχεία που αφορούν τις συμμετοχές των επιχειρήσεων: — Σε ποια επιχείρηση συμμετέχει καθεμιά; — Ποιο το ποσοστό συμμετοχής της; Ελέγχει η όχι την επιχείρηση στην οποία συμμετέχει;

Βήμα 3ο: Συγκεντρώνουμε τα στοιχεία που αφορούν τις χρεαπαιτήσεις μεταξύ των επιχειρήσεων του όμιλου:

- Ποιες οι απαιτήσεις κάθε επιχείρησης από τις άλλες επιχειρήσεις του όμιλου;
- Ποιες οι αντίστοιχες υποχρεώσεις της;

Βήμα 4ο: Συγκεντρώνουμε τα στοιχεία που δείχνουν τι αποτέλεσμα πραγματοποίησε η κάθε επιχείρηση από τις συναλλαγές της, με τις άλλες επιχειρήσεις του όμιλου.

Μετά το 4ο βήμα μπορούμε πλέον να εφαρμόσουμε τη μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί στα προηγούμενα.

4. Γενικό παράδειγμα

Έστω δύο επιχειρήσεις, η Α και η Β, οι οποίες ανήκουν στον ίδιο φορέα (η Β άμεσα και η Α μέσω της Β). Ας υποθέσουμε ότι η «Β» ζητά δάνειο από την τράπεζα και γι' αυτό πρέπει να εξεταστούν η οικονομική θέση και οι δυνατότητές της.

Στα οικονομικά της στοιχεία βλέπουμε ότι ελέγχει κατά 90% την επιχείρηση «Α». Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι η τύχη των δύο επιχειρήσεων είναι κοινή και επομένως θα πρέπει να ενοποιήσουμε τα στοιχεία τους και να τις εξετάσουμε σαν μία ενότητα συμφερόντων. Αρχικά αναδιαρθρώνουμε τις οικονομικές τους καταστάσεις ώστε να έχουν λίγο-πολύ ίδια δομή. Πιο κάτω φαίνονται οι αναδομημένοι ισολογισμοί και τα αποτελέσματα χρήσης των Α και Β:

Οικονομικές καταστάσεις της Α.Ε. Α

Ισολογισμός της 31.12.1980 (εκ. δρχ.)

Ενεργητικό			Παθητικό	
Μηχανήματα	150		Μετοχικό κεφάλαιο	60
μείον αποσβέσεις	60	90	(6000 Μετοχές × 1000)	
			Αποθεματικά	10
Έπιπλα και σκεύη	20		Μακροπρόθεσμα δάνεια	20
μείον αποσβέσεις	12	8	Βραχυπρόθεσμα δάνεια	30
			Προμηθευτές	157
Συμμετοχές		20	Γραμ. πληρωτέα	186
Αποθέματα προό- ντων και υλικών		36	Λοιπές υποχρεώσεις	17
Πελάτες		110	(Δημόσιο, ασφαλιστι- κοί οργανισμοί, μερί- σματα πληρωτέα κλπ.)	
Διάφορες απαιτήσεις		9		
Γραμ. εισπρακτέα		200		
Ταμείο		7		
		<u>480</u>		<u>480</u>
		=====		=====

Αποτελέσματα της χρήσης 1980 (εκ. δρχ.)

Έξοδα Διοίκησης	1,5	Μικτά κέρδη	21,0
Έξοδα Πωλήσεων	2,5	Διάφορα έσοδα	2,0
Γενικά Έξοδα	3,0		
Τόκοι χρεωστικοί	7,0		
Αποσβέσεις μη κοστολογ.	1,0		
Κέρδη χρήσης	8,0		
	<u>23,0</u>		<u>23,0</u>
	=====		=====

Διάθεση κερδών (εκ. δρχ.)

Τακτικό Αποθεματικό	0,40
Μέρισμα	4,20
Αφορολόγητα αποθεμ.	3,00
Φόρος μη διανεμόμενων κερδών	0,40
	<u>8,00</u>
	=====

Οικονομικές Καταστάσεις της Α.Ε. Β

Ισολογισμός της 31.12.1980 (εκ. δρχ.)

Ενεργητικό		Παθητικό	
Γήπεδα	95	Μετοχικό κεφάλαιο	100
Κτίρια	120	(200.000 μετοχές× 500)	
μειον αποσβέσ.	50	Αποθεματικά	48
	<u>70</u>	Μακροπρόθεσμα δάνεια	25
Έπιπλα και σκεύη	40	Βραχυπρόθεσμα δάνεια	165
μειον αποσβ.	20	Προμηθευτές	355
	<u>20</u>	Γραμμ. πληρωτέα	318
Μηχανήματα	230	Λοιπές υποχρεώσεις	32
μειον αποσβ.	80	(Δημόσιο, ασφ. οργ/σμοί, μερίσματα πλ/τέα κλπ.)	
	<u>150</u>		
Συμμετοχές	54		
Αποθέματα προ-όντων και υλικών	59		
Πελάτες	200		
Γραμμάτια εισ/τέα	375		
Διάφορες απαιτήσεις	7		
Ταμείο	10		
Ζημία εις νέο	3		
	<u>1.043</u>		<u>1.043</u>
	=====		=====

Αποτελέσματα της χρήσης 1980 (εκ. δρχ.)

Έξοδα Διοίκησης	2,00	Μικτά κέρδη	32,00
Έξοδα Πωλήσεων	4,00	Έσοδα από μερίσματα	3,78
Γενικά έξοδα	6,00	Διάφορα έσοδα	1,22
Τόκοι χρεωστικοί	25,00	Ζημία χρήσης	3,00
Αποσβέσεις μη κοστολ.	3,00		
	40,00		40,00
	=====		=====

Στη συνέχεια συγκεντρώνουμε τις πληροφορίες που μας ενδιαφέρουν:

- (α) Συμμετοχές της Α: Πρόκειται για συμμετοχή κατά 10% στην επιχείρηση Γ. Ουδεμία επιρροή ασκεί η Α στη Γ ή αντίστροφα. Συμμετοχές της Β: Πρόκειται για συμμετοχή στο κεφάλαιο της Α κατά 90%. Όπως είναι φυσικό η Β ελέγχει πλήρως την Α.
- (β) Χρεωπαιτήσεις μεταξύ των Α και Β
- (β1) Η Α έχει γραμμάτια αποδοχής της Β για 12 εκ. δρχ.
- (β2) Η Α έχει απαίτηση σε ανοιχτό λογαριασμό από τη Β για 7 εκ. δρχ.
- (β3) Η Β έχει γραμμάτια αποδοχής της Α για 11 εκ. δρχ.
- (β4) Η Β απαιτεί από την Α, σε ανοιχτό λογαριασμό 20 εκ. δρχ.
- (β5) Η Β έχει απαίτηση 3,78 εκ. δρχ. από μερίσματα που της οφείλει η Α.
- (γ) Στοιχεία αποτελεσμάτων από τις μεταξύ των Α και Β συναλλαγές:
- (γ1) Η Α πραγματοποίησε (κατά το 1980) πωλήσεις διαφόρων υλικών προς τη Β και της τα χρέωσε 2 εκ. δρχ. πάνω από το κόστος τους. Από τα υλικά αυτά, το 25% περιέχεται την 31.12.80 στα αποθέματα υλικών και προϊόντων της Β.
- (γ2) Η Β πραγματοποίησε μικτό κέρδος από τις πωλήσεις προϊόντων και υλικών στην Α ίσο με 3 εκ. δρχ. Το 1/3 από αυτά που πούλησε η Β στην Α περιέχονται στα αποθέματα της 31.12.80 της Α.
- (γ3) Ποσό 1 εκ. δρχ. που η Α καταχώρησε στα «Γενικά Έξοδα» αφορούσε αμοιβή της Β για παροχή υπηρεσιών (η Β το έιχε καταχωρήσει στα «Διάφορα Έσοδα»).

Έχοντας διαθέσιμα όλα τα απαραίτητα στοιχεία «προχωρούμε» στη διαδικασία κατάρτισης των ενοποιημένων καταστάσεων των Α και Β:

1. Ο λογαριασμός «Αποθέματα προϊόντων και υλικών» της Α περιέ-

χει αξία ίση με 1 εκ. δρχ. (δηλαδή 3' εκ. \times 1/3) που αντιστοιχεί σε κέρδη της Β. Άρα γίνεται η εξάλειψη του κέρδους αυτού:

Μικτά κέρδη (B)		Αποθέματα προϊόντων και υλικών (A)	
1,0	32,0	36,0	1,0

2. Ο λογαριασμός «Αποθέματα προϊόντων και υλικών» της Β περιέχει αξία ίση με 0,5 εκ. (δηλαδή 2 εκ. \times 25%) που αντιστοιχεί σε κέρδη της Α. Άρα, γίνεται η εξάλειψη του αποτελέσματος αυτού:

Μικτά κέρδη (A)		Αποθέματα προϊόντων και υλικών (B)	
0,5	21,0	59,0	0,5

3. Ο λογαριασμός «πελάτες» της Α περιλαμβάνει απαίτηση 7 εκ. δρχ. από τη Β. Η Β δείχνει την οφειλή αυτή στο λογαριασμό της «Προμηθευτές». Αντίστοιχα, ο λογαριασμός «Γραμμάτια εισπρακτέα» της Α περιλαμβάνει ποσό 12 εκ. δρχ. που απαιτεί η Α από τη Β. Στα βιβλία της Β φαίνεται η υποχρέωση αυτή στο λογαριασμό «Γραμμάτια πληρωτέα».

Εξαιλείφουμε λοιπόν τις εσωτερικές αυτές χρεαπαιτήσεις:

Πελάτες (A)		Προμηθευτές (B)	
110	7	7	355

Γραμμ. εισπρακτέα (A)		Γραμμ. πληρωτέα (B)	
200	12	12	318

4. Ο λογαριασμός «πελάτες» της Β περιέχει απαίτηση 20 εκ. δρχ. από την Α. Η Α δείχνει την υποχρέωσή της αυτή στο λογαριασμό της «προμηθευτές». Επίσης στο λογαριασμό «Γραμμάτια εισπρακτέα» της Β περιέχεται ποσό 11 εκ. δρχ. που οφείλει η Α. Η υποχρέωση αυτή της Α φαίνεται στο λογαριασμό «Γραμμάτια πληρωτέα».

Πιο κάτω φαίνεται η εξάλειψη αυτών των χρεαπαιτήσεων:

Πελάτες (B)		Προμηθευτές (A)	
200	20	20	157

Γραμμ. εισπρακτέα (B)	Γραμμ. πληρωτέα (A)
375	11
11	186

5. Ο λογαριασμός «Συμμετοχές» της B (54 εκ.) δεν έχει νόημα ύπαρξης αφού δεχτήκαμε ότι και οι δύο εταιρίες αποτελούν μία ενότητα συμφερόντων. Αντίστοιχα, το μέρος του μετοχικού κεφαλαίου της A που αντιστοιχεί στη συμμετοχή της B θα πρέπει να εξαλειφθεί:

Συμμετοχές (B)	Μετοχικό Κεφάλαιο (A)	Δικαιώματα μειοψηφίας
54	54	6
54	6	6

Το υπόλοιπο κεφάλαιο (6 εκ. δρχ.) έχει καταβληθεί από τους μετόχους 10% και επομένως ανήκει στη μειοψηφία.

Η συμμετοχή της A στη Γ είναι ένα περιουσιακό στοιχείο αυτοτελές και δεν ενοποιείται γιατί η Γ δεν ανήκει στον όμιλο.

Στη μειοψηφία ανήκει και το 10% των αποθεματικών της A (1 εκ. δρχ.).

Αποθεματικά (A)	Δικαιώματα μειοψηφίας
1	6 (όπως προη-
10	1 (γουμένως

6. Ο λογαριασμός «Λοιπές υποχρεώσεις» της A περιέχει υποχρέωσή της προς τη B για καταβολή του μερίσματος 1980, δρχ. 3,78 εκ. δρχ. Επίσης περιέχει υποχρέωση για το μέρισμα της μειοψηφίας, δρχ. 0,42 εκ. δρχ. Αντίστοιχα, η B δείχνει στο λογαριασμό της «Διάφορες απαιτήσεις» την απαίτησή της από τη B για 3,78 εκ. δρχ. Διόρθωση:

Λοιπές υποχρεώσεις (A)	Δικαιώματα μειοψηφίας	Διάφορες απαιτήσεις (B)
3,78	6 (όπως	7
0,42	1 προηγούμενος)	3,78
3,78	0,42	3,78

7. Το ποσό του 1 εκ. δρχ. που καταχωρήθηκε στα «Γενικά Έξοδα» της A και τα «Διάφορα έσοδα» της B θα πρέπει να ακυρωθεί:

Γενικά έξοδα (Α)

3,00 | 1,00

Διάφορα έσοδα (Β)

1,00 | 1,22

8. Μετά τις προηγούμενες διευθετήσεις συντάσσουμε μια προσωρινή κατάσταση για να δούμε τι απομένει να τακτοποιήσουμε ώστε να καταλήξουμε στην ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των Α και Β:

<u>Λογαριασμοί Ενεργητικού</u>			<u>Λογαριασμοί Παθητικού</u>	
Γήπεδα		95,00	Μετοχικό Κεφάλαιο	100,00
Κτίρια	120		Αποθεματικά	
μείον αποσβ.	50	70,00	(90%×10 εκ.+48 εκ.)	57,00
			Μακροπρόθεσμα δάνεια	45,00
Μηχανήματα	380		Βραχυπρόθεσμα δάνεια	195,00
μείον αποσβ.	140	240,00		
			Προμηθευτές	485,00
Έπιπλα και			Γραμ. πληρώτέα	481,00
σκεύη	60		Λοιπές υποχρεώσεις	44,80
μείον αποσβ.	32	28,00	Δικαιώματα μειοψηφίας	7,42
Συμμετοχές (στη Γ)		20,00		
Αποθέματα υλικών				
και προϊόντων		98,50		
Πελάτες		283,00		
Γραμ. εισπρακτέα		552,00		
Διάφορες απαιτήσεις		12,22		
Ταμείο		17,00		
Ζημία εις νέο		4,50 ⁸		
		<u>1415,22</u>		<u>1415,22</u>
		=====		=====

Τα ενοποιημένα αποτελέσματα των Α και Β θα έχουν ως εξής:

8. Πρόκειται για την ήδη αναφερόμενη ζημία στον ισολογισμό της Β (3 εκ. δρχ.) και τη ζημία που προκύπτει από τη μείωση των μικτών κερδών της Α κατά 0,5 εκ. δρχ. και της Β κατά 1 εκ. δρχ. (Βλ. λύση του παραδείγματος).

Αποτελέσματα της χρήσης 1980 για τις Α και Β μαζί (εκ. δρχ.)

Έξοδα Διοίκησης	3,50	Μικτά κέρδη	51,50
Έξοδα πωλήσεων	6,50	Διάφορα έσοδα	2,22
Γενικά έξοδα	8,00	Ζημία χρήσης	0,28
Τόκοι χρεωστικοί	32,00		
Αποσβ. μη κοστολογηθ.	4,00		
	<u>54,00</u>		<u>54,00</u>

Η ζημία αυτή (0,28 εκ. δρχ.) εξηγείται ως εξής:

Κέρδη της Α	(+)	8,00	εκ. δρχ.
Ζημία της Β	(-)	3,00	» »
Μερίσματα της Β από την Α	(-)	3,78	» »
Μείωση των μικτών κερδών της «Α» ⁹	(-)	0,50	» »
Μείωση των μικτών κερδών της «Β» ⁹	(-)	1,00	» »
Τελικό αποτέλεσμα	(-)	<u>0,28</u>	εκ. δρχ.

Η ζημία αυτή ουσιαστικά διευρύνθηκε αφού κατά τη διανομή των κερδών της Α υπολογίστηκαν φόροι 0,4 εκ. δρχ. και δικαιώματα μειοψηφίας 0,42 εκ. δρχ. Δηλαδή, η συνολική εκροή ήταν 0,82 εκ. δρχ. Έτσι, η ζημία της χρήσης γίνεται $(0,28 + 0,82)$ εκ. δρχ. = 1,1 εκ. δρχ.

Επίσης η προσ αύξηση των αποθεματικών της Α κατά 3,4 εκ. δρχ. είναι λανθασμένη από πλευράς όμιλου, γιατί δεν υπήρξαν κέρδη.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να αναμορφώσουμε τους σχετικούς λογαριασμούς ως εξής:

- (α) Να ακυρώσουμε τις καταχωρήσεις των αποτελεσμάτων της Α όσο αφορούν τα αποθεματικά:

Αποθεματικά (Α)

3,4 | 10

υπόλοιπο 6,6 (Π)

- (β) Να θεωρήσουμε «ζημία» το ποσό του οφειλόμενου φόρου και του μερίσματος της μειοψηφίας αφού δεν προέρχονται από κέρδη του όμιλου $(0,4$ εκ. δρχ. + $0,42$ εκ. δρχ. = $0,82$ εκ. δρχ.).

Ζημία χρήσης (Α)

0,82 |

(γ) Να υπολογίσουμε ξανά τα δικαιώματα της μειοψηφίας της Α στα αποθεματικά της επιχείρησης αφού τώρα μειώθηκαν (από 10 εκ. δρχ. σε 6,6 εκ. δρχ.).

Ήταν: $10\% \times 10$ εκ. δρχ. = 1,00 εκ. δρχ.

Γίνονται: $10\% \times 6,6$ εκ. δρχ. = 0,66 εκ. δρχ.

Διαφορά 0,34 εκ. δρχ.

Επομένως:

Δικαιώματα μειοψηφίας

0,34	6	'Όπως προηγουμένως (No. 6)
	1	
	0,42	
	7,42	
υπόλοιπο=7,08		

Τώρα είμαστε σε θέση να καταρτίσουμε τον τελικό ενοποιημένο ισολογισμό των Α και Β (τα ενοποιημένα αποτελέσματα τους έχουν ήδη καταρτιστεί):

<i>Ενεργητικό</i>			<i>Παθητικό</i>		
Γήπεδα.	95,00		Μετοχικό κεφάλαιο	100,00	
Κτίρια	120				
μειον αποσβ.	50	70,00	Αποθεματικά	53,94	
Μηχανήματα	380		(0,9 × 6,6 + 48)		
μειον αποσβ.	140	240,00			
Έπιπλα και σκεύη	50		Μακρ. Δάνεια	45,00	
μειον αποσβ.	32	28,00	Βραχυπ. Δάνεια	195,00	
Συμμετοχές (Γ)	20,00		Προμηθευτές	485,00	
Αποθέματα προ- όντων και υλικών	93,50		Γραμ. πληρωτέα	481,00	
Πελάτες	283,00		Λοιπές υποχρεώσεις	44,80	
Γραμ. εισ/τέα	552,00		Δικαιώματα μειοψηφίας	7,08	
Διάφορες απαιτήσεις	12,22				
Ταμείο	17,00				
Ζημίες χρήσης	1,10				
	1.411,82			1.411,82	